

Høringsnotat

Forslag til endringer i privatskolelova, forskrift til privatskolelova og økonomiforskrift til privatskolelova

13. oktober 2023

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Bakgrunnen for forslagene	3
2.1. Tilskuddsordningen for private grunnskoler	3
2.1.1. Bakgrunn.....	3
2.1.2. Nærmere om tilskuddsordningen.....	4
2.2. De særskilte skolene for funksjonshemmede	6
3. Tilskuddsordningen for private grunnskoler	7
3.1. Krav til organiseringen av kombinerte barne- og ungdomsskoler.....	7
3.1.1. Dagens regler.....	7
3.1.2. Departementets vurderinger.....	8
3.1.3. Departementets forslag	9
3.2. Differensiert tilskudd til små og store skoler (knekkpunkt)	9
3.2.1. Dagens regler.....	9
3.2.2. Departementets vurderinger.....	9
3.2.3. Departementets forslag	10
3.3. Moderasjonsordninger.....	10
3.3.1. Dagens regler.....	10
3.3.2. Departementets vurderinger.....	11
3.3.3. Departementets forslag	12
3.4. Forskrift om tilskuddsordningen.....	12
3.4.1. Dagens regler.....	12
3.4.2. Departementets vurderinger.....	12
3.4.3. Departementets forslag	12
4. De særskilte skolene for funksjonshemmede	13
4.1. Nytt navn på godkjenningsgrunnlaget	13
4.1.1. Dagens regler.....	13
4.1.2. Departementets vurderinger.....	13
4.1.3. Departementets forslag	13
4.2. Tydeliggjøring av inntakskravene	13
4.2.1. Bakgrunn.....	13
4.2.2. Dagens regler.....	14
4.2.3. Departementets vurderinger.....	14
4.2.4. Departementets forslag	16
4.3. Tilskuddsberegning og rapporteringskrav	17

4.3.1.	Bakgrunn.....	17
4.3.2.	Departementets vurderinger.....	18
4.3.3.	Departementets forslag.....	20
5.	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	20
6.	Forslag til lov- og forskriftsendringer.....	21
6.1.	Endringer i privatskolelova.....	21
6.2.	Endringer i forskrift til privatskolelova.....	23
6.3.	Endringer i økonomiforskrift til privatskolelova.....	23

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova), forskrift 14. juli 2006 nr. 932 til privatskolelova og økonomiforskrift 1. september 2018 nr. 1295 til privatskolelova.

Under punkt 2 nedenfor orienterer departementet nærmere for bakgrunnen for forslagene i høringsnotatet. De konkrete forslagene til regelendringer blir omtalt under punkt 3 (ny tilskuddsordning for private grunnskoler) og punkt 4 (de særskilte skolene for funksjonshemmede).

2. Bakgrunnen for forslagene

2.1. Tilskuddsordningen for private grunnskoler

2.1.1. Bakgrunn

Som varslet i Prop. 1 S (2021-2022) og Prop. 1 S (2022-2023) for Kunnskapsdepartementet har departementet utarbeidet forslag til en ny tilskuddsmodell for private grunnskoler. Departementet viser i denne sammenheng også til innspillsmøte med privatskolenes organisasjoner 18. oktober 2022 og 8. mars 2023 om dette arbeidet.

I Prop. 1 S (2020-2021) varslet Kunnskapsdepartementet at det ville bli satt i gang et arbeid med ny tilskuddsmodell for private grunnskoler. Bakgrunnen var at gjeldende statistiske beregningsmodell ikke lenger ga et entydig svar på hva tilskuddssatsene for private grunnskoler skal være. Kunnskapsdepartementet ga i april 2021 Utdanningsdirektoratet (Udir) et oppdrag om å utrede forslag til nye modeller, og Udir brukte konsultentselskapet BDO i dette arbeidet.

For å kompensere for smådriftsulempen får private grunnskoler høy tilskuddssats for de første elevene på skolen. Det har også lenge vært en praksis hvor kombinerte barne- og ungdomsskoler får høy sats for de første elevene både på barne- og ungdomstrinnet. I sin gjennomgang fant BDO at denne praksisen innebærer at kombinerte barne- og

ungdomsskoler får et betydelig høyere tilskudd enn rene barne- eller ungdomsskoler. BDO skriver at «Friskolene får derfor et høyere samlet tilskudd enn dagens modell skulle tilsi, siden dagens modell beregner satser med utgangspunkt i data som ikke skiller mellom barne- og ungdomstrinn».

Da man laget tilskuddsmodellene for privatskoler i 2003 og 2011, var intensjonen å lage tilskuddsmodeller som på en riktigst mulig måte reflekterte kommunenes utgifter til grunnskole. Etter departementets vurdering er det klart at gjeldende beregningspraksis for kombinerte barne- og ungdomsskoler ikke er i tråd med disse intensjonene.

Som en oppfølging av gjennomgangen vil det bli utarbeidet en tilskuddsforskrift som regulerer beregningen av tilskudd til private grunnskoler. Dette vil bringe praktiseringen av tilskuddsmodellen på linje med det som er intensjonene i utgangspunktet.

2.1.2. Nærmere om tilskuddsordningen

Departementet vil først peke på at finansieringssystemene for kommunale og private grunnskoler er ulike. Kommunale grunnskoler blir i hovedsak finansiert gjennom kommunenes frie inntekter, det vil si rammetilskudd og skatteinntekter. Private skoler godkjent etter privatskolelova finansieres med statstilskudd direkte til den enkelte skole. Det har i lang tid vært et prinsipp for finansieringen av private skoler at statlige tilskudd skal basere seg på hva det koster å drive offentlig skole. Dette prinsippet må sees i sammenheng med at private skoler skal drive virksomheten sin enten etter offentlige læreplaner eller andre godkjente læreplaner som sikrer elevene en jevn god opplæring, jf. privatskolelova § 2-3 første ledd.

Det følger av privatskolelova § 6-1 første ledd at private skoler får statstilskudd tilsvarende 85 pst. av gjennomsnittskostnaden per elev i den offentlige skolen.¹ Private skoler kan også ta inntil 15 pst. av tilskuddsgrunnlaget i skolepenger. Tilskuddet til private grunnskoler skal ta hensyn til størrelsen på skolene. Tilskuddsgrunnlaget blir regnet ut særskilt for barnetrinnet og ungdomstrinnet.

Departementet legger til grunn at prinsippet om at tilskuddet til skoler godkjent etter privatskolelova skal være basert på utgiftene i offentlig skole, videreføres. Endringer i den lovfestede tilskuddsandelen på 85 pst. har derfor ikke vært del av vurderingene av en ny tilskuddsmodell for private grunnskoler. De utredningene som er foretatt har dreiet seg om hvilket grunnlag tilskuddsandelen på 85 pst. skal beregnes av. Departementet vil i denne forbindelse understreke at tilskuddsmodellen er et viktig verktøy for å sikre at de private skolene verken blir over- eller underkompensert sammenlignet med kommunale grunnskoler.

De fleste private skolene mottar et høyere tilskudd per elev enn utgiftene per elev i offentlig skole, i kommuner med både offentlige og private skoler. Dette gir de private skolene bedre økonomiske forutsetninger for å kunne gi elevene gode tilbud enn offentlige skoler. Dette til

---

¹ De særskilte skolene for funksjonshemmede får dekket alle sine driftsutgifter etter en normalsats per elev ved statstilskudd, jf. privatskolelova § 6-1 fjerde ledd. Disse skolene kan som hovedregel ikke kreve skolepenger.

tross for at private skoler etter loven skal få 85 pst. av et tilskuddsgrunnlag basert på gjennomsnittlige driftsutgifter i offentlig skole per elev. I arbeidet med ny tilskuddsmodell har det blitt klart at det er flere forhold som forklarer dette. For en nærmere gjennomgang av de utredningene som er gjort som ledd i arbeidet med ny tilskuddsordning, vises til Prop. 1 S (2023-2024) for Kunnskapsdepartementet.

Det følger av privatskolelova § 6-1 tredje ledd at det for grunnskoler skal tas hensyn til forskjellen i utgifter mellom små, mellomstore og store skoler. Dette er operasjonalisert gjennom det såkalte *knekkpunktet* i tilskuddsmodellen for private grunnskoler. Knekkpunktet er uttrykk for elevtallet ved en skole som skal kompenseres for smådriftsulemper gjennom tilskuddsmodellen. Knekkpunktet er nå låst til 42 elever, som var knekkpunktet det siste året modellen fungerte (2020).²

Departementet vil understreke at intensjonen bak at det gis et høyere tilskudd per elev opp til et fastsatt nivå, er å kompensere for nødvendige faste kostnader som en skole, uansett størrelse, må ha. Departementet viser i denne sammenheng til at en liten skole vil ha smådriftsulemper fordi utgiftene per elev blir høyere når det er færre elever å fordele de faste utgiftene på.

Praksis etter dagens ordning er at kombinerte barne- og ungdomsskoler får høy sats for de første elevene opp til knekkpunktet (42 elever) på både barne- og ungdomstrinnet. Dette betyr at disse skolene blir kompensert for smådriftsulemper to ganger. Etter departementets vurdering bidrar dagens praksis til at kombinerte barne- og ungdomsskoler får et urimelig høyt tilskudd, noe som ikke er i samsvar med intensjonene bak ordningen. Departementet foreslår derfor i høringsnotatet enkelte presiseringer i privatskolelova med sikte på å avvikle praksisen med å kompensere kombinerte barne- og ungdomsskoler for smådriftsulemper to ganger.

Departementet legger til grunn at det vil være variasjon i hvordan privatskolene påvirkes av ny tilskuddsmodell og forslaget om å avvikle praksisen med å kompensere kombinerte barne- og ungdomsskoler for faste kostnader to ganger. Departementet ser at det vil kunne innebære betydelige endringer for enkelte kombinerte barne- og ungdomsskoler som over tid har tilpasset seg et gitt tilskuddsnivå. Samtidig viser de gjennomførte utredningene at den økonomiske situasjonen ved de private grunnskolene gjennomgående er god både når det gjelder lønnsomhet og egenkapital. Dette tilsier at skolene over tid må antas å kunne tilpasse seg et lavere tilskuddsnivå, enten ved reduserte utgifter eller høyere skolepenger. I denne sammenheng viser departementet til at private grunnskoler ifølge regnskapstall for 2021, i sum kun tok 46 pst. av de skolepengene de hadde mulighet til etter loven, og at en fjerdedel av skolene ikke krever skolepenger overhodet. Ellers vises til forslaget under punkt 3.3 i høringsnotatet om at private grunnskoler etter søknad kan gradere skolepengene ut fra den enkelte husholdnings økonomi.

---

² Grunnen til at modellen ikke har fungert siden 2020 er at datagrunnlaget for å beregne kostnaden for små skoler er blitt dårligere, jf. Prop. 1 S (2023-2024) for Kunnskapsdepartementet for en nærmere redegjørelse,

For å bidra til å skape trygghet både for de private grunnskolene, elevene og de ansatte, legger departementet opp til en gradvis innføring av endringene som følge av ny tilskuddsmodell over en periode på fem år. Dette vil gi de aktuelle skolene tid til å gjøre nødvendige tiltak for å tilpasse seg et endret tilskuddsnivå, og innebærer at endringene som følge av ny tilskuddsmodell vil være fullt innfasert fra høsten 2028. Den nærmere overgangsordningen vil bli fastsatt i forskrift om tilskuddsordningen, jf. punkt 3.4 i høringsnotatet. Departementet tar sikte på å sende forslagene til forskriftsendringer på høring våren 2024 med sikte på ikrafttredelse fra skoleåret 2024-2025.

2.2. De særskilte skolene for funksjonshemmede

Høsten 2022 var det godkjent og i drift 18 skoler etter privatskolelova § 2-1 andre ledd bokstav f, særskilt tilrettelagt opplæring for funksjonshemmede (heretter omtalt som «bokstav f-skoler»). Dette inkluderer både grunnskoler og videregående skoler. Høsten 2022 var det totalt 1 128 tilskuddsberettigede elever ved disse skolene. Det er både barne- og ungdomsskoler og videregående skoler som er godkjent etter dette grunnlaget.

På bestilling fra Utdanningsdirektoratet leverte Oxford Research AS i juni 2020 rapporten «*Gjennomgang av tilskuddsordningen for friskoler for funksjonshemmede*». Rapporten viser at skolene for funksjonshemmede er svært ulike og den beskriver flere problemstillinger knyttet til tilskuddsordningen og regelverket.

Det er departementets vurdering at ordningen med f-skoler i hovedsak fungerer godt. Departementet har vurdert om det burde gjøres en mer omfattende vurdering av f-skolenes rolle i utdanningssystemet. Alle barn og elever skal kunne oppleve god tilrettelegging og et inkluderende fellesskap i ordinære tilbud. På den annen side har mange av f-skolene lange historiske røtter, og de har opparbeidet seg en kompetanse som bare delvis finnes i den offentlige skolen og som elever og foresatte er fornøyde med.

Etter en helhetlig vurdering har departementet vurdert at det ikke er grunnlag for større endringer i regelverket og tilskuddsordningen for f-skolene. Forslagene som foreslås er derfor justeringer av det eksisterende regelverket.

Departementet har på bakgrunn av rapporten utarbeidet forslag til endringer i forskrift til privatskolelova og økonomiforskrift til privatskolelova, jf. punkt 4 nedenfor. Med sikte på å finne et navn på godkjeningsgrunnlaget som bedre beskriver skolenes virksomhet og elevgruppe, foreslår departementet under punkt 4.1 i høringsnotatet også å endre navnet på godkjeningsgrunnlaget i privatskolelova § 2-1 andre ledd bokstav f.

Bokstav f-skolene mottok i 2022 til sammen 445 millioner kroner i statstilskudd etter privatskolelova. Statstilskuddet til skolene blir regnet ut på grunnlag av antall tilskuddsberettigede elever. Bokstav f-skolene kan som hovedregel ikke kreve inn skolepenger fra elevene. Til gjengjeld får skolene dekket alle driftsutgiftene etter en normalsats per elev per skoleår. Enkelte av skolene mottar også offentlige midler utenom den lovfestede tilskuddsordningen, for eksempel gjennom egne budsjettposter i statsbudsjettet og kommunale tilskudd.

Skolene blir etter søknad godkjent etter enten sats for *nokså ressurskrevende elever* eller sats for *særlig ressurskrevende elever*. I 2023 utgjør sats for nokså ressurskrevende elever kr. 387 100 per år og sats for særlig ressurskrevende elever kr. 624 400 per år. Seks av de 18 skolene er i dag godkjent etter sats for særlig ressurskrevende elever, og de resterende tolv er godkjent etter sats for nokså ressurskrevende elever. Høsten 2022 hadde skolene for nokså ressurskrevende elever 950 tilskuddsberettigede elever og skolene for særlig ressurskrevende elever hadde 178 tilskuddsberettigede elever.

Fem av seks skoler for særlig ressurskrevende elever er helsepedagogiske steinerskoler. Fem av skolene for særlig ressurskrevende elever har både grunnskoleelever og elever på videregående trinn, men alle har godkjenning for begge deler. To av skolene var tidligere en del av Statlige spesialpedagogisk støttesystem (Statped) for elever med nedsatt hørsel, (Briskeby videregående skole og Signo grunn- og videregående skole), godkjent for tilskuddssats for hhv. nokså og særlig ressurskrevende elever.

Alle elever – både i offentlige og private skoler – har krav på tilpasset opplæring og spesialundervisning uavhengig av hvilken skole de går på. Det følger av privatskolelova § 3-1 første ledd at private skoler skal ta inn alle elever som fyller vilkårene for inntak i offentlige skoler, forutsatt at skolen har kapasitet. En skole kan altså ikke unnlate å ta inn en elev fordi eleven er funksjonshemmet og/eller har behov for særskilt tilrettelegging.

De fleste privatskoler er godkjent på andre grunnlag enn bokstav f. Disse skolene mottar ordinær tilskuddssats for elevene, og dekning av utgifter til eventuell spesialundervisning fra kommunen/fylkeskommunen i tillegg. Det følger av privatskolelova § 3-6 tredje ledd at hjemkommunen eller hjemfylket skal dekke utgiftene til spesialundervisning til elever i private skoler på lik linje med offentlige skoler, og at beregningen av midler skal være relatert til antall elever med spesialundervisning.

Bokstav f-skolene har en uensartet elevgruppe og skolene finansieres i stor grad ved midler de får gjennom tilskuddsordningen. Gitt de store variasjonene knyttet til elevenes alder, behov og rett til opplæring osv., er det vanskelig å gjøre direkte tilskuddsmessige og økonomiske sammenligninger mellom skolene. Tilbudet ved skolene varierer også, blant annet skolenes grad av tilrettelegging. Noen av skolene har et omfattende sosialmedisinsk apparat og noen skoler har internat i tillegg til skoledrift.

3. Tilskuddsordningen for private grunnskoler

3.1. Krav til organiseringen av kombinerte barne- og ungdomsskoler

3.1.1. Dagens regler

Privatskolelova § 2-2 fastsetter at skolen må være registrert i Enhetsregisteret eller annet tilsvarende register. Kravet om registrering innebærer at skolen må organiseres som et selvstendig rettssubjekt. Kravet kom inn i loven med virkning fra 1. oktober 2003, jf. Ot.prp.

nr. 80 (2002–2003) punkt 11.1. Kravet til registrering innebærer at hver enkelt fysisk skole skal registreres som et selvstendig rettssubjekt, og at en eventuell registrering av skolen som en underenhet ikke oppfyller lovens krav, jf. Utdanningsdirektoratets tolkingsuttalelse av 6. november 2014 om krav til privatskolenes registrering.

Privatskolelova § 2-4 første ledd fastsetter at skoleanleggene må ligge samlet.

Privatskolelova § 4-1 fastsetter at hver skole skal ha en forsvarlig faglig, pedagogisk og administrativ ledelse og at skolen skal ha en daglig leder.

3.1.2. Departementets vurderinger

Om lag én av fem kommunale grunnskoler er kombinerte barne- og ungdomsskoler. Høsten 2023 er det godkjent og i drift totalt 183 kombinerte barne- og ungdomsskoler etter privatskolelova. Dette innebærer at vel halvparten av det totale antallet private grunnskoler er kombinerte skoler. Kombinerte skoler godkjent etter privatskolelova § 2-1 andre ledd bokstav f, vil ikke bli omfattet av ny tilskuddsmodell.

Med begrepet «kombinert barne- og ungdomsskole» forstår departementet en skole som er godkjent etter privatskolelova for å tilby opplæring fra 1. til 10. årstrinn, har én daglig leder, jf. privatskolelova § 4-1 andre ledd og har et skoleanlegg som ligger samlet, jf. privatskolelova § 2-4 første ledd.

Som vist under punkt 2.1 foran har forvaltningspraksis lenge vært at kombinerte barne- og ungdomsskoler får høy tilskuddssats for de første elevene opp til knekkpunktet på både barne- og ungdomstrinnet. Departementet foreslår under punkt 3.2 i høringsnotatet å avvikle denne praksisen, ved å ta inn en bestemmelse i § 6-1 i privatskolelova om at kombinerte skoler bare får høyere tilskuddssats for de første elevene opp til knekkpunktet ved skolen samlet sett.

Departementet peker på at aktører på alle samfunnsområder vil ha insentiver til å tilpasse seg eksisterende tilskuddsordninger. Praksis på privatskoleområdet, hvor kombinerte barne- og ungdomsskoler over lang tid har blitt kompensert for smådriftsulemper to ganger, har kunnet gi insentiver til tilpasninger ved etablering av eller omdanning til slike kombinerte skoler. Departementets vurdering, basert på utviklingen i antall kombinerte barne- og ungdomsskoler, er likevel at forvaltningspraksisen ikke alene har påvirket sektoren til å velge kombinerte skoler. Departementet ser i denne sammenheng at det kan være flere hensyn som kan tale for en organisering av kombinerte skoler som tilbyr opplæring fra 1. til 10. trinn.

Etter departementets vurdering bør det lovfestes at kombinerte barne- og ungdomsskoler skal være organisert i samme rettssubjekt. For de eksisterende skolene, som er godkjent for 1. til 10. trinn, vil høringsforslaget ikke medføre noen krav om virksomhetsendringer.

Begrunnelsen for lovforslaget er todelt. Departementet vil for det første unngå en potensiell situasjon hvor eksisterende kombinerte skoler fisjonerer til to rettssubjekter – ett for barneskole og ett for ungdomsskole. For det andre vil departementet sikre at nye skoler som

reelt sett fremstår som kombinerte skoler, jf. avgrensningen av slike skoler foran, organiseres i samme rettssubjekt og behandles som én skole i tilskuddssammenheng, jf. punkt 3.2 under. Departementet legger til grunn at det ikke skal være mulig å omgå denne reguleringen, for eksempel ved at det fra samme eiere eller initiativtakere, søkes om etablering av en barneskole og en ungdomsskole på samme sted, med ulike navn. Det må bero på en skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle om dette reelt sett må regnes som én skole.

Departementet instruerte 6. oktober 2023 Utdanningsdirektoratet om å stille behandlingen av eventuelle søknader om fisjon av eksisterende kombinerte barne- og ungdomsskoler i bero i påvente av Stortingets behandling av lovforslaget om at grunnskoler som har både barne- og ungdomstrinn skal organiseres i samme rettssubjekt. Instruksjonen omfatter også eventuelle søknader om godkjenning av nye skoler organisert i ulike rettssubjekter som reelt sett fremstår som én kombinert barne- og ungdomsskole. Departementet vil vise til at dette er et grunnnet opphold, jf. forvaltningsloven § 11a første ledd. Eventuelle søknader vil bli tatt under behandling så snart Stortinget har behandlet lovforslaget.

3.1.3. Departementets forslag

Departementet foreslår at det tas inn et nytt tredje ledd i privatskolelova § 2-2 om at grunnskoler som har både barne- og ungdomstrinn skal være organisert i samme rettssubjekt.

3.2. Differensiert tilskudd til små og store skoler (knekkpunkt)

3.2.1. Dagens regler

Det følger av privatskolelova § 6-1 tredje ledd første punktum at det for grunnskoler skal tas hensyn til forskjellen i utgifter mellom små, mellomstore og store skoler. Dette er operasjonalisert gjennom det såkalte knekkpunktet i tilskuddssatsene for private grunnskoler. Knekkpunktet er uttrykk for elevtallet ved en skole som skal kompenseres for smådriftsulemper gjennom tilskuddsmodellen. Knekkpunktet har siden 2020 vært satt til 42 elever.

Privatskolelova § 6-1 tredje ledd andre punktum gir departementet hjemmel til å gi forskrift om at det for grunnskoler i Norge skal tas hensyn til forskjellen i utgifter i den kommunen skolen ligger, og til utgiftene på landsbasis.

3.2.2. Departementets vurderinger

Formålet med at det gis et høyere tilskudd per elev opp til et fastsatt nivå, er å kompensere for nødvendige faste kostnader som en skole, uansatt størrelse, må ha. En liten skole vil ha smådriftsulemper fordi utgiftene per elev blir høyere når det er færre elever å fordele de faste utgiftene på.

Praksis etter dagens ordning er at kombinerte barne- og ungdomsskoler får høy sats for de første elevene opp til knekkpunktet på både barne- og ungdomstrinnet. Skolene blir dermed

kompensert for faste kostnader to ganger. Som gjort rede for under punkt 2.1 foran, mener departementet at denne praksisen ikke er i samsvar med intensjonen bak ordningen.

Departementet foreslår på denne bakgrunn flere endringer i privatskolelova § 6-1 tredje ledd. Det foreslås en bestemmelse om at det for grunnskoler skal tas hensyn til forskjellen i utgifter mellom små og store skoler ved at det gis en høyere tilskuddssats for elever opp til et fastsatt elevtall (knekkpunktet). Departementet tar sikte på å fastsette dette elevtallet i forskrift. Departementet foreslår også å ta inn en bestemmelse om at grunnskoler som har både barne- og ungdomstrinn (kombinerte skoler), bare får høyere tilskuddssats for de første elevene opp til knekkpunktet ved skolen samlet sett.

Som vist til under punkt 2.1 foran, legger departementet opp til en gradvis innføring av endringene som følge av ny tilskuddsmodell over en overgangsperiode på fem år. Den nærmere overgangsordningen vil bli fastsatt i forskrift om tilskuddsordningen, jf. punkt 3.4 nedenfor.

Departementet foreslår under punkt 3.4.3 nedenfor å ta inn en generell hjemmel til å gi en tilskuddsforskrift i privatskolelova § 6-1 femte ledd. Den nåværende hjemmelen i § 6-1 tredje ledd andre punktum til å gi forskrift «.. om at det for grunnskolar i Noreg skal takast omsyn til skilnaden i utgiftene i den kommunen skolen ligg, og til utgiftene på landsbasis» blir etter dette overflødig, og foreslås opphevet.

3.2.3. Departementets forslag

Departementet foreslår å endre privatskolelova § 6-1 tredje ledd første punktum slik at det kommer frem av loven at det for grunnskoler skal tas hensyn til forskjellen i utgifter mellom små og store skolar ved at det gis en høyere tilskuddssats for elever opp til et fastsatt elevtall (knekkpunktet).

Departementet foreslår samtidig å innta i § 6-1 tredje ledd andre punktum en bestemmelse om at grunnskoler som har både barne- og ungdomstrinn bare får høyere tilskuddssats for de første elevene opp til knekkpunktet ved skolen samlet sett.

Nåværende § 6-1 tredje ledd andre punktum om at departementet kan gi forskrift om at det for grunnskoler i Norge skal tas hensyn til forskjellen i utgiftene i den kommunen skolen ligger, og til utgiftene på landsbasis, foreslås opphevet.

3.3. Moderasjonsordninger

3.3.1. Dagens regler

Det følger av fast forvaltningspraksis at godkjente privatskoler, i rimelig utstrekning, kan ha ordninger med søskenmoderasjon og friplasser uten. Med «friplasser» forstås at elever fra lavinntektsfamilier ikke betaler skolepenger. Denne praksisen, som er ulovfestet, ble opprinnelig etablert på grunnlag av en flertallsmerknad i Innst.O.nr. 1 (2004-2005) punkt 2.8.

3.3.2. Departementets vurderinger

Innføringen av en ny tilskuddsmodell for private grunnskoler vil medføre redusert tilskudd til enkelte skoler. Departementet viser til at det i dag er betydelig forskjell mellom tilskuddsnivået til privatskolene, og at den økonomiske situasjonen gjennomgående er god. Endringene som er foreslått, vil føre til at kombinerte barne- og ungdomsskoler får et tilskudd som er mer på linje med det rene barne- eller ungdomsskoler mottar. Etter departementets vurdering bør det i overgangsperioden være mulig for kombinerte skoler å redusere utgiftene for å tilpasse seg det nye tilskuddsnivået som andre privatskoler forholder seg til i dag.

Enkelte skoler vil kunne velge å øke skolepengene for å kompensere for redusert tilskudd. Det kan få konsekvenser for lavinntektsfamilier. Det følger av etablert forvaltningspraksis at private skoler kan ha ordninger med «friplasser» og søskenmoderasjon. Departementet foreslår i høringsnotatet å lovfeste denne praksisen. Som et kompenserende tiltak foreslår departementet også å åpne for at skoler som ønsker det, kan gi graderte skolepenger for elever fra lavinntektsfamilier.

Departementet foreslår derfor å tilføye en bestemmelse i privatskolelova § 5-2 andre ledd bokstav b. om at styret ved den enkelte skole skal ta stilling til om grunnskolen skal ha en ordning med graderte skolepenger og reduserte skolepenger til husholdninger med flere barn på skolen. Styret kan ikke delegere myndigheten til å bestemme om skolen skal ha en slik ordning, jf. § 5-2 tredje ledd.

Dersom styret bestemmer at grunnskolen skal ha en slik ordning, kan skolen etter søknad gi graderte skolepenger, herunder også friplasser, ut fra økonomien til den enkelte husholdningen, jf. forslaget til § 6-2 nytt andre ledd. Departementet understreker at eventuelle søknader om graderte skolepenger skal behandles og avgjøres ut fra objektive og saklige kriterier knyttet til husholdningens økonomi, og det må være lik behandling av de som søker.

Departementet vil understreke at en ordning med graderte skolepenger basert på den enkelte husholdningens økonomi og reduserte skolepenger til husholdninger med flere barn på skolen, skal være søknadsbasert og forvaltes av den enkelte skole innenfor de rammer som følger av lovverket. Den som søker om graderte skolepenger, må oppgi nødvendige opplysninger i søknaden. Departementet peker i denne sammenheng på at skolene for å kunne behandle slike søknader må behandle personopplysninger om søkeren og personer i søkerens husholdning. Departementet legger til grunn at oppgaven med å forvalte ordningen med graderte skolepenger gir skolene rettslig grunnlag til å behandle de personopplysningene som er nødvendig for å behandle søknaden. Departementet understreker at skolene bare kan behandle personopplysningene i den utstrekning det er nødvendig for å kunne behandle søknader om graderte skolepenger.

Departementet peker også på at skoler som etablerer en søknadsbasert ordning med graderte skolepenger basert på den enkelte husholdningens økonomi og reduserte skolepenger til husholdninger med flere barn på skolen, må informere foreldrene om dette på hensiktsmessig måte.

3.3.3. Departementets forslag

Departementet foreslår å tilføye i privatskolelova § 5-2 andre ledd bokstav b. at styret ved den enkelte skole skal fastsette om grunnskolen skal ha en ordning med graderte skolepenger og reduserte skolepenger til husholdninger med flere barn på skolen. Styret kan ikke delegere myndigheten til å bestemme om skolen skal ha en slik ordning, jf. § 5-2 tredje ledd.

Departementet foreslår videre å ta inn en nytt andre ledd i § 6-2 om at skolen, dersom styret vedtar på å etablere en slik ordning, etter søknad gi reduserte skolepenger ut fra økonomien til den enkelte husholdningen. Skolen kan etter søknad også gi moderasjon til husholdninger som har flere barn på skolen.

3.4. Forskrift om tilskuddsordningen

3.4.1. Dagens regler

Hovedelementene i tilskuddsordningen for private grunnskoler følger av privatskolelova § 6-1. Ellers er ordningen i stor grad utformet gjennom rundskriv mv.

3.4.2. Departementets vurderinger

Departementet mener at tilskuddsordningen i størst mulig grad bør fastsettes i forskrift, innenfor de rammene som følger av privatskolelova. Departementet foreslår derfor at det tas inn i privatskolelova § 6-1 siste ledd en hjemmel for departementet til å gi forskrift om tilskuddsordningen for grunnskoler og videregående skoler.

Departementet tar sikte på å sende på høring forslag til forskrift om tilskuddsordningen for private grunnskoler våren 2024 med sikte på ikrafttredelse 1. juli 2024. Forslaget til forskrift vil blant annet inneholde fastsettelse av et nytt knekkpunkt og den nærmere utformingen av en overgangsordning for innføringen av ny tilskuddsordning.

3.4.3. Departementets forslag

Departementet foreslår å endre privatskolelova § 6-1 femte ledd slik at departementet gis hjemmel til å gi forskrift om tilskuddsordningen for grunnskoler og videregående skoler og om dokumentasjon for elevtall og rapportering av elevtall.

4. De særskilte skolene for funksjonshemmede

4.1. Nytt navn på godkjenningsgrunnlaget

4.1.1. Dagens regler

Privatskolelova § 2-1 andre ledd gir en uttømmende opplisting av de grunnlagene som det kan godkjennes skoler på. Ett av disse grunnlagene er angitt i bokstav f.: «*særskilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemma*».

4.1.2. Departementets vurderinger

Etter departementets syn bør navnet på godkjenningsgrunnlaget endres. Departementet slutter seg til uttalelsen i rapporten fra Oxford Research om at dagens begrepsbruk kan oppleves som utdatert, stigmatiserende og lite presis. Departementet vil også peke på at betegnelsen «*[...] særskilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemma*» ikke gir noen dekkende beskrivelse av elevgruppen ved disse skolene eller det opplæringstilbudet som gis.

Departementets utgangspunkt er at navnet på godkjenningsgrunnlaget i størst mulig grad bør reflektere det tilbudet som gis ved skolene, og ikke bidra til å sette en merkelapp på de elevene som går på bokstav f-skoler. Departementet erkjenner at det er utfordrende å finne et navn som best mulig tilfredsstillende disse kriteriene. Vi ber derfor spesielt om høringsinstansens innspill til nytt navn på godkjenningsgrunnlaget. Som et mulig alternativ foreslår departementet å endre betegnelsen på godkjenningsgrunnlaget til: «*[...] tilrettelagt opplæring for elever med særskilte behov*».

4.1.3. Departementets forslag

Departementet foreslår å endre navnet på godkjenningsgrunnlaget i privatskolelova § 2-1 andre ledd bokstav f. til: «*[...] tilrettelagt opplæring for elever med særskilte behov*».

Som følge av forslaget om å endre betegnelsen på godkjenningsgrunnlaget foreslår departementet også endringer i privatskolelova § 3-1 andre ledd og § 6-1 fjerde og femte ledd. I forskrift til privatskolelova foreslår departementet å endre tittelen på kapittel 9, samt en endring i § 11-3 første ledd. I økonomiforskrift til privatskolelova foreslår departementet endringer i § 4-2 femte ledd.

4.2. Tydeliggjøring av inntakskravene

4.2.1. Bakgrunn

Rapporten fra Oxford Research viser at bokstav f-skolene i dag tolker kravene til inntak ulikt, og anbefaler at det tydeliggjøres hva som skal kvalifisere for inntak til bokstav f-skolene.

Ifølge rapporten er pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) den instansen som oftest utsteder dokumentasjonen som skolen legger til grunn ved inntaket. Imidlertid er PP-tjenesten langt oftere brukt for å utstede dokumentasjon for *særlig ressurskrevende elever* enn for *nokså ressurskrevende elever*. Ifølge rapporten vektlegger de fleste skolene for *særlig ressurskrevende elever* diagnoser på funksjonsnedsettelse som for eksempel Downs syndrom, Williams syndrom, Asperger eller Turners syndrom når de gjør inntak.

For *nokså ressurskrevende elever*, heter det i rapporten at skolene viser til lærevansker som følger av sosiale- eller psykologiske faktorer, eller medisinske årsaker som kvalifiserende for inntak. Elevene kan ha dysleksi, dyskalkuli, skolevegring, depresjon, diagnoser innenfor autismspekteret, ADD/ADHD, ME, PTSD, konsentrasjonsvansker, kognitive vansker, nedtrapping av LAR-medisiner, mobbehistorikk, angstproblemer mm. Noen skoler for *nokså ressurskrevende elever* svarer også at det ikke er lærevansken som kvalifiserer for inntaket, men dokumentasjonen på elevens behov for sosialpedagogisk tilrettelegging, eller en ekstern vurdering av elevens behov for tilrettelagt opplæring.

Ifølge rapporten skiller skoletypene seg i hovedsak på om elevene har en funksjonsnedsettelse eller ikke. *Nokså ressurskrevende elever* har oftere lærevansker som følger av sosiale eller psykologiske faktorer. *Særlig ressurskrevende elever* har ofte en funksjonsnedsettelse i kombinasjon med andre diagnoser eller lærevansker. Det fremgår også av rapporten at noen av skolene for *særlig ressurskrevende elever* i sine tilbakemeldinger skriver at alle typer lærevansker kan kvalifisere for inntak.

4.2.2. Dagens regler

Forskrift til privatskolelova § 9-2 fastsetter krav til dokumentasjon ved inntak av elever til bokstav f-skolene. Første ledd bestemmer at skolene har ansvar for at de elevene som skolen tar inn, har slike lærevansker som skolen får tilskudd for, jf. økonomiforskrift til privatskolelova § 4-3. Andre ledd bestemmer at skolen skal sørge for dokumentasjon av diagnosen og/eller en vurdering av søkerens behov for et tilrettelagt opplæringstilbud, og at en kompetent instans utenfor skolen skal gi denne dokumentasjonen.

Dokumentasjonskravene er de samme uavhengig av om skolen mottar tilskudd for *nokså ressurskrevende elever* eller for *særlig ressurskrevende elever*. Forskriften regulerer ikke nærmere hva som kan være «en kompetent instans». Forskriften har heller ikke krav om at de elevene som tas inn ved bokstav f-skolene har vedtak om spesialundervisning.

4.2.3. Departementets vurderinger

Departementet viser til at bokstav f-skolene mottar tilskudd enten etter sats for *nokså ressurskrevende elever* eller etter sats for *særlig ressurskrevende elever*. For å sikre at tilskuddet går til riktig elevgruppe mener departementet at det bør tydeliggjøres hva som skal kvalifisere for inntak ved en bokstav f-skole, herunder for de to ulike tilskuddssatsene.

Departementets vurdering er i tråd med rapporten fra Oxford Research, hvor det heter:

«Det er i dag til dels uklart hvilke funksjonsnedsettelse, lærevansker eller behov som gir eleven rett til plass ved skolene og hvordan dette behovet skal dokumenteres. Dokumentasjonskravet bør derfor spesifiseres, og det bør ledsages av en spesifisering av hvilken «kompetent instans» som kan utstede dokumentasjonen. [...] Videre bør det avklares om det er elevens funksjonshemming, behov for tilrettelagt opplæring eller elevens lærevansker som skal legges til grunn ved inntak. Vi opplever at skolene i liten grad skiller mellom disse begrepene.

Dagens regelverk gir skolene rom til selv å definere hva (funksjonsnedsettelse, lærevansker eller tilretteleggingsbehov) som kvalifiserer ved inntak. Det kan med fordel gjøres en tydeliggjøring av regelverket. I tillegg kan også skolene med fordel tydeliggjøre hva som kvalifiserer for inntak. Dette hadde tydeliggjort skolenes profil og derigjennom hvilke elevgrupper tilbudet er rettet mot...»

Departementets klare utgangspunkt er at det må foreligge dokumentasjon som bekrefter at elevene har slik nedsatt funksjonsevne og slike lærevansker som skolen får tilskudd for. Departementet mener at PP-tjenesten vil være den rette instansen for å gjøre en sakkyndig vurdering av de aktuelle elevene som skal tas inn ved disse skolene, og viser i denne sammenheng til at alle kommuner og fylkeskommuner har en PP-tjeneste som har kompetanse til å kunne gi slik dokumentasjon. Det vil også samsvare med regler om sakkyndig vurdering i både offentlige skoler og andre privatskoler at det slås fast i forskriften at PP-tjenesten er slik instans. Etter departementets oppfatning vil en sakkyndig vurdering i forkant av inntaket vil sikre at plassene går til de elevene som trenger det mest, og gi skolene bedre forutsetninger for å gi elevene den tilretteleggingen som de har behov for.

Ifølge rapporten fra Oxford Research oppgir bokstav f-skolene godkjent for *særlig ressurskrevende elever* at de fleste av elevene har vedtak om spesialundervisning, og følger individuell opplæringsplan. Et krav om sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten vil derfor ikke føre til noen betydelig endring for disse skolene.

Ved skolene godkjent for *nokså ressurskrevende elever* varierer det fra skole til skole hvor stor andel av elevene som har vedtak om spesialundervisning. Et krav om at eleven skal ha en sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten kan derfor innebære en endring for noen av disse skolene. Dersom en sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten ikke konkluderer med at eleven har nedsatt funksjonsevne og lærevansker som er langvarige eller permanente, og anbefaler særskilt tilrettelegging pga. elevens lærevansker, vil ikke eleven kvalifisere for inntak ved en bokstav f-skole. Dette kan føre til at elever som tidligere ville blitt tatt inn ikke lenger vil kvalifisere til inntak. Enkelte elever og foreldre kan dermed oppleve at de ikke får velge den skolen de ønsker. På den andre siden kan det føre til at flere elever med aktuelle lærevansker og nedsatt funksjonsevne får plass når det blir tydeligere hva som kvalifiserer for inntak.

På grunn av behandlingstid hos PP-tjenesten kan det ta tid før det er utarbeidet en sakkyndig vurdering og eleven får den dokumentasjonen som kreves. Dette kan medføre at enkelte opplever at en søknad om inntak tar lenger tid. Da alle skolene åpner for søknader i god tid før skolestart antar departementet likevel at behandlingstid hos PP-tjenesten ikke vil være

en stor utfordring. Departementet legger videre til grunn at de aller fleste elever allerede vil ha dokumentasjon fra PP- tjenesten, enten fordi de har mottatt spesialpedagogisk hjelp før opplæringspliktig alder, eller at de har mottatt spesialundervisning i offentlig skole eller en annen privatskole tidligere.

De videregående bokstav-f skolene kan også ta inn voksne elever uten rett til videregående opplæring, jf. forskrift til privatskolelova § 11-3 første ledd. Dette er personer som har brukt opp retten sin til videregående opplæring etter opplæringsloven. Det kan være lenge siden disse har vært elever i grunnopplæringen, og det kan dermed ikke legges til grunn at de har dokumentasjon fra PP- tjenesten. For at denne gruppen fortsatt skal ha en reell mulighet for inntak, mener departementet at en annen kompetent faginstans kan dokumentere deres lærevansker og funksjonsnedsettelse. Departementet ber om høringsinstansenes innspill om hvilke kompetente faginstanser dette kan være.

4.2.4. Departementets forslag

Departementet foreslår enkelte endringer i § 9-1 i forskrift til privatskolelova. Forslagene innebærer at det skal være et krav om en sakkyndig vurdering fra PP- tjenesten for inntak, både for elever som tas inn ved skoler godkjent med tilskuddssats for nokså ressurskrevende og særlig ressurskrevende elever. For skoler godkjent med tilskuddssats for *særlig ressurskrevende elever*, foreslår departementet i tillegg at det skal være et krav om vedtak om spesialundervisning.

Når det gjelder voksne uten rett til videregående opplæring foreslår departementet krav om en sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten eller en annen kompetent faginstans. Samtidig ber departementet om høringsinstansenes synspunkter på om hvilke andre instanser enn PP-tjenesten som eventuelt kan være aktuelle som en kompetent faginstans som skal gi en sakkyndig vurdering av om eleven har nedsatt funksjonsevne og lærevansker som er langvarige eller permanente, og om eleven trenger spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp eller annen særskilt tilrettelegging på grunn av elevens lærevansker.

Departementet foreslår at det er eleven som må legge ved denne dokumentasjonen når det søkes om inntak ved en bokstav f-skole. Elever som ikke kan fremlegge denne type dokumentasjon når det søkes om inntak ved skolen, kan ikke tas inn.

Etter forslaget må elever for å bli tatt inn på en skole godkjent med tilskuddssats for *nokså ressurskrevende elever* ha:

- Sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten som dokumenterer at eleven har nedsatt funksjonsevne og lærevansker som er langvarige eller permanente. Vurderingen må anbefale spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp eller annen særskilt tilrettelegging på grunn av elevens lærevansker.

Voksne uten rett til videregående opplæring, jf. forskrift til privatskolelova § 11-3 første ledd, må etter forslaget ha en sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten eller dokumentasjon fra en annen kompetent faginstans, som dokumenterer at eleven har nedsatt funksjonsevne og

lærevansker som er langvarige eller permanente. Vurderingen må anbefale særskilt tilrettelegging på grunn av elevens lærevansker.

For å bli tatt inn på en skole godkjent med tilskuddssats for *særlig ressurskrevende elever* må eleven etter forslaget ha:

- Sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten som dokumenterer at eleven har sterkt nedsatt funksjonsevne og omfattende lærevansker som er langvarige eller permanente.
- Vedtak om spesialundervisning eller spesialpedagogisk hjelp.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det også ved inntak til skolene godkjent for *nokså ressurskrevende elever* også bør stilles krav om vedtak om spesialundervisning eller om det er tilstrekkelig med de kravene som foreslås i høringsnotatet.

Departementet foreslår enkelte endringer i ordlyden i § 9-1 i forskrift til privatskolelova om at lærevanskene skal være generelle eller samansette. Dette vil understreke at dette er ment som en forenkling av bestemmelsen, og ikke innebærer noen realitetsendring med hensyn til kravet til lærevansker.

Departementet foreslår videre at det inntas i § 9-1 at dokumentasjonen fra PP-tjenesten eller annen kompetent faginstans skal dokumentere at eleven både har nedsatt funksjonsevne og lærevansker. Kravet om dokumentasjon på nedsatt funksjonsevne er nytt, men departementet mener at kravet vil synliggjøre formålet ved bokstav f-skolene, nemlig at de skal gi særskilt tilrettelagt opplæring til elever med nedsatt funksjonsevne.

Departementet foreslår også å endre ordlyden i § 9-2 i forskrift til privatskolelova, men dette innebærer ingen realitetsendring knyttet til dekning av kostnader til spesialundervisning.

4.3. Tilskuddsberegning og rapporteringskrav

4.3.1. Bakgrunn

Tilskuddsordningen skal sikre likebehandling både mellom skoler som gir like tilbud, og mellom elever med likt behov for tilrettelagt opplæring. Rapporten fra Oxford Research fastslår at porteføljen av privatskoler under denne tilskuddsordningen er svært sammensatt. Mangfoldet av skoler og elever gjør det vanskelig å trekke konklusjoner om tilskuddsordningens treffsikkerhet, og gjennomgangen viser at det er store forskjeller i sammensetningen av elevgruppene, også innenfor satsene.

Både rapporten og andre innspill, fremhever at dagens tilskuddsmodell ikke tar hensyn til forskjellene i kostnader mellom utdanningsprogrammene. Tilskuddsordningen tar ikke hensyn til at yrkesfaglige utdanningsprogram kan være mer kostnadskrevende enn studieforberedende utdanningsprogram. Dagens innretning, som ikke skiller i kostnadsnivået i ulike opplæringstilbud, er fremhevet som mulig uheldig insentiv for skolene til å velge utdanningsprogram og programområder som har lave driftskostnader, fremfor å tilby yrkesfaglig opplæring.

Oxford Research foreslår å differensiere rapporteringskravene mellom skolene både med hensyn til skolenes egenart, og om skolene har tilbud til elevene ut over opplæring (for eksempel internat). Videre foreslås differensiering av tilskuddssatsene basert på individuell tilpasning til elevens behov for tilrettelegging, samt opplæringstilbudet eleven går på.

Bokstav f-skolene får tilskudd etter to satser; sats for *nokså ressurskrevende elever* og sats for *særlig ressurskrevende elever*. Disse satsene blir ikke beregnet på bakgrunn av data fra KOSTRA. Årsaken til dette er at det ikke finnes tilsvarende grunnlagsdata i KOSTRA for offentlige skoler som er sammenlignbare med bokstav f-skolene. Satsene har frem til nå vært regulert gjennom en årlig pris- og lønnsjustering.

Satsene for bokstav f-skolene er ikke kun knyttet opp mot elevens opplæring, men også mot elevenes funksjonsnedsettelse og behov for tilrettelegging. I motsetning til dette, beregnes satser og tilskudd til ordinære private grunn- og videregående skoler med utgangspunkt i kostnadene i de kommunale og fylkeskommunale skolene. Grunnlaget for beregning av satsene ligger i KOSTRA. Avhengig av kostnadsnivået i den offentlige skolen, så vil satser for tilskudd variere og svinge fra år til år for ulike trinn og utdanningsprogram.

Bokstav f-skolene er slikt sett i en særstilling når det gjelder finansiering, sett opp mot øvrige skoler godkjent etter privatskolelova. Satsene for tilskudd ligger betydelig over satsene for privatskoler godkjent på andre grunnlag. Skolens tilskudd for en elev ved studiespesialisering i en ordinær privat videregående skole er i 119 000 kroner (85 pst. av 140 000) i 2023. Ved bokstav f-skolene er nokså-satsen ved samme utdanningsprogram 387 100 kroner, og særlig-satsen 624 400 kroner.

4.3.2. Departementets vurderinger

Skolene har over tid utviklet seg, og fremstår som svært ulike. Oxford Research-rapporten viser at det er variasjoner innenfor samme tilskuddssats og fellestrekk på tvers av tilskuddssatsene. Forslag til endringer bør ta hensyn til dette, samtidig som departementet må balansere hensynene til individuell tilpasning for eleven på den ene siden, og at ordningen skal være hensiktsmessig å forvalte på den andre siden. Departementet har med bakgrunn i rapporten fra Oxford Research vurdert anbefalte endringer, inkludert differensiering av tilskuddssatser og rapporteringskrav. Det er lagt til grunn at det totale beløpet som skolene samlet sett mottar i elevtilskudd ikke skal endres. Endringer knyttet til at kostnadskrevende opplæringstilbud utløser mer tilskudd, vil føre til en omfordeling av midler mellom skolene innenfor tilskuddsordningen.

Historikk og utvikling

I 2005 var det godkjent og i drift totalt fire grunnskoler for funksjonshemmede, tre av disse var helsepedagogiske steinerskoler med godkjenning for å ta inn særskilt ressurskrevende elever. I dag er det totalt syv godkjente grunnskoler i drift. Fem av disse er helsepedagogiske steinerskoler. Det er kun én grunnskole som er godkjent for nokså ressurskrevende elever.

På samme tid (2005) var det totalt ni videregående skoler i drift, tre av disse var helsepedagogiske steinerskoler med godkjenning for å ta inn særskilt ressurskrevende

elever. Seks skoler var skoler innenfor yrkesfaglig opplæring med godkjenning for å ta inn nokså ressurskrevende elever. I dag er det totalt 16 videregående skoler i drift. Signo Grunn- og videregående skole AS samt fire steinerskoler har godkjenning for særskilt ressurskrevende elever. 11 skoler har godkjenning for nokså ressurskrevende elever, og tilbyr i hovedsak yrkesfaglig opplæring.

Det er grunn til å tro at tilskuddsordningens innretning var riktig og hensiktsmessig da ordningen ble opprettet. Skolene og elevgruppene var i utgangspunktet mer ensartet. Det har imidlertid vært en utvikling gjennom mange år som har ført til større variasjon ved og mellom skolene, og i elevene som tas inn. Det har også kommet til flere skoler som tilbyr opplæring innenfor yrkesfaglig opplæring for elever som ikke har behov for den grad av tilrettelegging som ligger innenfor særskilt-satsen. Når det ses på totaliteten i de ulikhetene som fremheves i rapporten, mener departementet at det er grunn til å vurdere om rammene i dagens regelverk er tilpasset disse endringene og fortsatt er hensiktsmessige.

Ulike kriterier ved inntak

Oxford Research finner i sin gjennomgang at kravene til hva som kvalifiserer for inntak er uklare, og at det er store forskjeller i sammensettingen av elevgrupper, også innenfor satsene. Summen av dette betyr at elever med samme tilrettelegging og oppfølgingsbehov kan finansieres ulikt innenfor ordningen. Denne ulikheten som oppstår i tildeling av tilskudd, mener departementet kan reduseres gjennom tydeliggjøringer knyttet til rammene for å kvalifisere for inntak til henholdsvis nokså-sats og særlig-sats ved en bokstav f-skole.

Differensiering, individualisering og utvidelse av tilskuddssatser

Oxford Research foreslår at det gjøres en nærmere vurdering av en differensiering mellom opplæringstilbudene, slik at de mer kostnadskrevende utdanningsprogrammene bør utløse mer tilskudd enn de som er mindre kostnadskrevende. Forslaget om å differensiere ut fra elevens opplæringstilbud foreslås gjort slik at det ikke gir budsjettmessige utslag innenfor tilskuddsposten, men det vil gi en omfordeling mellom skolene basert på elevenes utdanningsprogram/programområder.

Når det gjelder forslaget i rapporten om individuelle satser som følger den enkelte elev, vurderer departementet det som en svært krevende prosess både for den enkelte skole, og for Utdanningsdirektoratet som tilskuddsforvalter. En slik ordning ville skape behov for omfattende prosesser for å bryte dette ned til den enkelte elevs diagnose/behov for tilrettelagt opplæring. Departementet har derfor ikke vurdert dette nærmere.

Det samme gjelder forslaget til Oxford Research om å utvide antall satser skolene er godkjent for. Her vil det også måtte skilles mellom diagnoser og grad av tilrettelegging. Departementet vurderer at dette verken er en ønsket eller hensiktsmessig vei å gå, og peker på at forslagene sannsynligvis ville utløse et mer omfattende vurderingsarbeid og mer omfattende rapporteringskrav for skolene.

Skolenes egenart og tilleggsvirksomheter

Oxford Research foreslår også at det kan vurderes nærmere å differensiere mellom bokstav f-skolene for eksempel ut fra skolenes egenart, hvorvidt skolene har internat eller tilbud ut

over skoletiden og ut over selve opplæringen. Når det gjelder internat, tilbud ut over skoletiden eller ut over opplæringen, er dette aktivitet/virksomhet som ikke er en del av skolevirksomheten. Statstilskuddet skal gå til elevenes opplæring og skolevirksomhet. Tilskuddet skal ikke benyttes til omsorg for elever ut over skoletiden eller til internat eller annet, og departementet har derfor ikke vurdert dette forslaget nærmere.

For slike aktiviteter/virksomhet ut over skolevirksomheten stilles det allerede i dag krav om rapportering av avdelingsregnskap etter økonomiforskrift til privatskolelova § 7-1, jf. privatskolelova § 2-2 første ledd. Det stilles også krav om at skolens eventuelle tilleggsvirksomheter samlet sett er selvfinansiert.

4.3.3. Departementets forslag

Departementet foreslår å opprettholde dagens sats-betegnelser; *nokså ressurskrevende elever* og *særlig ressurskrevende elever*, jf. § 4-3 i økonomiforskrift til privatskolelova. Reglene og vilkårene for inntak og dokumentasjonskrav skal i større grad bidra til at elever med likt behov for tilrettelagt opplæring utløser likt tilskudd. Det blir ved dette et skille i tilskuddsmodellen mellom elevens opplæringstilbud og elevens behov for nokså eller særlig tilrettelegging.

For grunnskolen mener departementet at satsene bør differensieres etter barne- og ungdomstrinn. Differensieringen skal ta høyde for at det er et kostnadsskille mellom trinnene og basere seg på satsene i ordinære private grunnskoler. Departementet vil komme tilbake til et konkret forslag til tilskuddsmodell for grunnskoler særskilt tilrettelagt for opplæring av funksjonshemmede. For det videre arbeidet ber departementet om høringsinstansenes innspill til om en differensiering mellom barne- og ungdomstrinn er hensiktsmessig.

For videregående opplæring foreslår departementet at satsene differensieres etter utdanningsprogram. Differensieringen skal ta høyde for at enkelte utdanningsprogram i videregående opplæring koster mer å tilby enn andre og skal basere seg på ordinære privatskolesatser for de videregående skolene. Den foreslåtte endringen vil imøtekomme ønske/innspill fra sektor om at det innenfor ordningen bør kompenseres for kostnadskrevende programområder. For det videre arbeidet ber departementet om høringsinstansenes innspill om en differensiering etter utdanningsprogram er hensiktsmessig. Departementet ønsker å se endringer i tilskuddssatser for grunnskole og videregående i sammenheng. Departementet vil derfor komme tilbake til et konkret forslag til tilskuddsmodell for videregående skoler særskilt tilrettelagt for opplæring av funksjonshemmede.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Ny tilskuddsmodell for private grunnskoler

De økonomiske konsekvensene av ny tilskuddsmodell og beregningspraksis for private grunnskoler, er nærmere gjort rede for i Prop. 1 S (2023-2024) for Kunnskapsdepartementet. Endringene innebærer samlet en innsparing på 515 mill. kroner når endringene er fullt

innfaset. Av det samlede beløpet skyldes 573 mill. kroner endret beregningspraksis. Ny tilskuddsmodell gir isolert sett et økt bevilgningsbehov på 58 mill. kroner.

Det vil være stor variasjon i hvordan privatskolene påvirkes av ny tilskuddsmodell og endret beregningspraksis for kombinerte skoler. Enkelte kombinerte barne- og ungdomsskoler vil få et betydelig lavere tilskudd enn i dag. Overgangsordningen vil imidlertid bidra til at endringene fra ett år til et annet ikke blir store, og at skolene over tid kan tilpasse seg nye rammevilkår.

Mange skoler vil trolig kunne tilpasse seg et lavere tilskuddsnivå over tid, enten ved reduserte utgifter eller økte skolepenger. Privatskolene får fortsatt et tilskudd som tilsvarer 85 prosent av gjennomsnittsutgiften per elev i den offentlige skolen, og modellen kompenserer godt for smådriftsulemper. Dersom endringer i tilskuddsmodellen innebærer at privatskoler må legge ned driften, kan det ha konsekvenser for hjemkommunen til elevene som må ta elevene inn i kommunale skoler. Dersom det samlet sett blir færre elever i private skoler vil det bety at rammetilskuddet til kommunene økes gjennom trekkordningen. For staten vil likevel innsparingen som følge av redusert tilskudd til privatskoler, langt overgå økt rammetilskudd til kommunene. Endret utbetalingspraksis for kombinerte skoler vil ikke påvirke taket for skolepenger.

For å særlig verne om private grunnskoler som ligger langt unna nærmeste offentlige skole, blir det opprettet et søknadsbasert distriktstilskudd. Tilskuddet kan gis til kombinerte skoler som i innføringsåret får redusert tilskudd som følge av endret beregningspraksis, og som kan dokumentere mer enn 10 km reisevei til nærmeste offentlige skole. Private grunnskoler i utlandet blir ikke omfattet av distriktstilskuddet. For høsten 2024 har distriktstilskuddet en ramme på 3,1 mill. kroner.

De særskilte skolene for funksjonshemmede

Forslaget om krav om sakkyndig vurdering ved inntak til skolene (og vedtak om spesialundervisning ved inntak til skolene godkjent med tilskuddssats for særlig ressurskrevende elever) vil kunne pålegge PP- tjenesten en noe større belastning. Departementet legger likevel til grunn at de fleste elevene som søker seg inn ved bokstav f-skolene allerede har en sakkyndig vurdering etter enten barnehageloven, opplæringsloven eller privatskoleloven. Departementet vurderer derfor at forslaget ikke vil ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene og fylkeskommunene.

Forslaget om mer differensierte tilskuddssatser vil medføre omfordeling av tilskuddet mellom bokstav f-skolene. Tilskuddet vil variere mellom grunn- og videregående skole, forskjellige utdanningsprogram og hvilken sats etter § 4-3 i økonomiforskriften de er godkjent for.

6. Forslag til lov- og forskriftsendringer

6.1. Endringer i privatskolelova

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot gjøres følgende endringer:

§ 2-1 andre ledd bokstav f. skal lyde:
tilrettelagt opplæring for elever med særskilte behov

§ 2-2 nytt tredje ledd skal lyde:
Grunnskolar som har både barne- og ungdomstrinn, skal vere organisert i same rettssubjekt.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd osv.

§ 3-1 andre ledd skal lyde:
Ved inntak til vidaregåande skolar skal ungdom med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 3-1 prioriterast føre vaksne søkjarar med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 4A-3. Skolar som driv *tilrettelagt opplæring for elever med særskilte behov* kan også ta inn vaksne søkjarar utan rett til vidaregåande opplæring. Heimfylket skal vurdere realkompetansen til ein vaksen søkjar før han eller ho kan takast inn som elev ved ein vidaregåande skole. Departementet kan gi forskrift om inntak til vidaregåande skolar. Forskrifta kan mellom anna innehalde reglar om krava til inntak og om unntak frå krava i første og tredje punktum.

§ 5-2 andre ledd bokstav b. skal lyde:
b. fastsetje storleiken på skolepengane. *Styret skal og fastsetje om grunnskolen skal ha ei ordning med graderte skolepengar og reduserte skolepengar til husholdningar med fleire barn på skolen.*

§ 6-1 tredje til femte ledd skal lyde:
For grunnskolar skal det takast omsyn til skilnaden i utgifter mellom små og store skolar ved at det gis ei høgare tilskotssats for elever opp til eit fastsatt elevtall (knekkpunktet). Grunnskolar som har både barne- og ungdomstrinn, får berre høgare tilskotssats for dei første elevane opp til knekkpunktet ved skolen samla sett.

Dei skolane som driv *tilrettelagt opplæring for elever med særskilte behov* får likevel alle driftsutgifter dekte ved statstilskot etter ein normalsats per elev per skoleår. Departementet kan gi forskrift om tilskotsordninga for dei skolane som driv *tilrettelagt opplæring for elever med særskilte behov*.

Departementet kan gi forskrift om tilskotsordninga for grunnskolar og vidaregåande skolar og om dokumentasjon for elevtal og rapportering av elevtal.

§ 6-2 nytt andre ledd skal lyde:
Styret fastsetjar om ein grunnskole skal ha ei ordning med graderte skolepengar og reduserte skolepengar til husholdningar som har fleire barn på skolen, jf. § 5-2 andre ledd bokstav c. Dersom det blir etablert ei slik ordning, kan skolen etter søknad gi reduserte skolepengar ut fra økonomien til den enkelte husholdninga. Skolen kan og etter søknad og gi moderasjon til husholdningar som har fleire barn på skolen.

Nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd osv.

6.2. Endringer i forskrift til privatskolelova

I forskrift 14. juli 2006 nr. 932 til privatskolelova gjøres følgende endringer:

Tittelen på kapittel 9 skal lyde:

Spesielt for skolar som driv *tilrettelagt opplæring for elevar med særskilte behov*.

§ 9-1 *Krav til dokumentasjon av den nedsatte funksjonsevna og lærevanskane til eleven* skal lyde:

Skolen har ansvar for at elevane som blir tekne inn, har slik nedsatt funksjonsevne og slike lærevanskar som skolen får tilskot for, jf. økonomiforskrift til privatskolelova § 4-3.

For å bli tatt inn ved ein skole godkjent med tilskuddssats for nokså ressurskrevende elevar, er det krav om at eleven må ha:

a. *Ein sakkyndig vurdering fra pedagogisk-psykologisk teneste som dokumenterer at eleven har nedsatt funksjonsevne og lærevansker som er langvarige eller permanente. Vurderinga må anbefale særskilt tilrettelegging på grunn av elevens lærevanskar.*

Vaksne utan rett til vidaregåande opplæring, jf. 11-3 første ledd, må ha ein sakkyndig vurdering fra pedagogisk-psykologisk teneste eller fra en annen kompetent faginstans, som dokumenterer at eleven har nedsatt funksjonsevne og lærevansker som er langvarige eller permanente. Vurderingen må anbefale særskilt tilrettelegging på grunn av elevens lærevansker.

For å bli tatt inn ved ein skole en skole godkjent med tilskuddssats for særleg ressurskrevjande elevar, er det krav om at eleven må ha:

a. *Sakkyndig vurdering fra PP- tenesten som dokumenterer at eleven har sterkt nedsatt funksjonsevne og omfattende lærevansker som er langvarige eller permanente.*
b. *Vedtak om spesialundervisning eller spesialpedagogisk hjelp.*

§ 9-2 *Kostnader til spesialundervisning* skal lyde:

Heimkommunen eller heimfylket skal dekkje kostnadene for elevar som har rett til spesialundervisning, jf. privatskolelova § 3-6, når eleven er vesentleg meir ressurskrevjande enn det satsen etter økonomiforskrift til privatskolelova § 4-3 dekkjer.

§ 11-3 første ledd skal lyde:

Skolar som er godkjende for å drive *tilrettelagt opplæring for elevar med særskilte behov* kan ta inn vaksne søkjarar utan rett til vidaregåande opplæring.

6.3. Endringer i økonomiforskrift til privatskolelova

I økonomiforskrift 1. september 2018 nr. 1295 til privatskolelova gjøres følgende endringer:

§ 4-2 femte ledd skal lyde:

For vidaregåande skolar *som driv tilrettelagt opplæring for elevar med særskilte behov* skal tilskotsberettiga elevtal per 1. oktober leggjast til grunn når tilskotet skal fastsetjast, dersom elevtalet per 1. april er lågare enn det var 1. oktober

§ 4-3 skal lyde:

Skolane får tilskot etter ein av følgjande satsar:

a. Sats for nokså ressurskrevjande elevar: Satsen blir brukt som grunnlag for tilskot til skolar som har elevar med *nedsett funksjonsevne og lærevanskar*. *Den nedsette funksjonsevna og lærevanskane* skal vere langvarige eller permanente.

eller

b. Sats for særleg ressurskrevjande elevar: Satsen blir brukt som grunnlag for tilskot til skolar som har elevar med *sterkt nedsett funksjonsevne og omfattande lærevanskar*. *Den nedsette funksjonsevna og lærevanskane* skal vere langvarige eller permanente. Elevane som *blir omfatta* av denne satsen *må ha* eit stort behov for oppfølging for å kunna meistra opplæringssituasjonen.

Kva for ein sats skolen skal ha tilskot etter, kjem fram i vedtaket om godkjenning etter privatskolelova.